

El contingut del diari de presó de Carrasco i Formiguera trasllada el lector a un ambient d'angoixa irrespirable. La descripció de les inhumanes condicions del penal de Burgos magnifiquen la injustícia comesa contra un home que simplement havia intentat exercir el seu dret a la llibertat d'expressió.

Lluís Costa

La integració lingüística del Rosselló

Narcís IGLÉSIAS.
La llengua al Rosselló, qüestió d'estat. La integració lingüística del Rosselló a França (1659-1789).
 Eumo, Vic, 1998.
 153 pàgines.

La integració lingüística del Rosselló a França és un episodi fonamental de la història de la llengua catalana. *La llengua al Rosselló, qüestió d'estat* reuneix un bon nombre de documents en català i en francès —que Narcís Iglésias tradueix a peu de pàgina— sobre política lingüística *avant la lettre*, que permeten observar la història lingüística del Rosselló des del 1659 (any en què s'incorporà a França) fins a la Revolució Francesa. Els textos estan dividits en tres apartats —administració, ensenyament i església— i diversos subapartats que emplacen els

documents en diversos àmbits: la legislació lingüística en l'àmbit civil i eclesiàstic, l'establiment dels jesuïtes a Perpinyà, les ordres per a l'establiment de les primeres escoles reials i l'ensenyament en francès, les prohibicions d'estudiar al Principat, documents sobre la universitat i les lleis sobre l'ensenyament aprovades durant la convenció republicana.

El treball d'Iglésias, però, no es limita a la transcripció de textos —molts inaccessibles i d'altres publicats per primera vegada—, sinó que els contextualitza en una introducció extensa i eficaç que ocupa una tercera part del llibre. La combinació dels documents i l'àmplia introducció permeten, a més de tenir recollits i ordenats una gran quantitat de textos difícils de trobar, validar les conclusions de l'estudi, imprescindible per a qui vulgui aprofundir en la complexa història de la llengua —les llengües— al Rosselló. Els 31 textos transcrits —decrets, ordres i edictes reials, cartes, queixes, permisos...— permeten descobrir, per exemple, els mitjans que va utilitzar la monarquia francesa a l'hora d'integrar lingüísticament el Rosselló a la corona, i a la vegada també mostren com les autoritats de la regió s'hi van adaptar per tal de mantenir els privilegis que ja eren vigents a l'organització política i lingüística anterior.

Jordi Cornellà Detrell

La història del menjar

Pep VILA.
Les litúrgies del menjar a les terres gironines.
 Diputació de Girona.
 Girona, 2000.
 580 pàgines.

La història ha estat —segurament encara ho és— una de les grans desconegudes entre les disciplines humanístiques al nostre país. Potser perquè els profans l'hem estudiat —ja no diguem après— malament i amb un cert rebuig. Més que al contingut, al mètode. La idea d'història com a memorització mecànica de personatges, dates i batalles —no precisament les «nostres»— i la negació imposada de la pròpia identitat han produït un ahistoricisme notori entre bona part de nosaltres. (La reculada de les humanitats als centres docents no augura res de bo quant a superar-ho, però això és un altre tema).

Davant d'aquesta situació pot semblar agosarat que un historiador, Pep Vila, hagi emprès una recerca tan

acurada i completa d'un aspecte tan aparentment «peculiar» com és l'alimentació, centrada principalment a les terres de Girona.

Diem agosarat per dos motius. Primerament, perquè Vila tracta, amb metodologia impecable, una temàtica que alguns ultraortodoxos consideraran frívola o, si més no, secundària en el seu camp. I és que força mentalitats ingènues no s'han deslliurat encara del prejudici de considerar la història com un compendi d'esdeveniments polítics. Com a molt, condescendeixen a incloure-hi aspectes econòmics. I, justament, l'alimentació —com a fet bàsic i universal en l'activitat humana— ha estat, és i serà un dels puntals i esperons de l'economia. Què motivà els navegants del Renaixement a buscar la ruta de les Índies sinó les espècies, essencials per a la conservació dels aliments en aquella època?

Segonament, la proposta a què ens convida Pep Vila és agosarada per si mateixa, per la seva mateixa concepció —global, dins el marc geogràfic gironí, diacrònicament completa— i per la vastitud d'informació incorporada, inèdita en bona part.

No ens trobem davant d'un llibre de cuina més o menys embolcallat de l'exotisme que confereix el pas dels segles. El lector no hi trobarà —almenys no expressades en forma de manual— receptes susceptibles de fer-

ne un plat presentable de cuina medieval. *Les litúrgies del menjar* és, ja com a títol, una declaració de principis: és la condensació d'unes maneres d'entendre les relacions humanes, que en tota civilització i circumstància han tingut bona part de la seva concreció al voltant d'un àpat. I, com en tota activitat humana, aquestes litúrgies han comportat un llenguatge, uns instruments, uns rituals –transmesos oralment o per escrit–, uns oficis i uns llocs específics on ser practicades. La recuperació i estudi de la seva gestació, evolució i transmissió ha estat la tasca efectuada per Pep Vila, a partir de la consulta exhaustiva d'arxius, de converses i entrevistes, i sense fer concessions a l'anècdota fàcil.

El resultat és una obra seriosa, no apta per a pusil·lànimes, tastaolletes i diletants –*animus non est in patinis* (parafraçant Terenci, «no s'està pas per cassoles»)–, però que esdevé una lectura agraïda per al lector mínimament sensible: és un viatge en el temps, que ens introdueix a les cuines dels nobles, als rebostos dels masos medievals, a les tavernes i hostals del segle XVIII, i en el qual podem compartir taula a les celebracions conventuals –sovint opulentes– d'altres èpoques, entrellucar les xefles reials, considerar –amb Eiximenis– la propensió de certs ingredients a aixecar passions libidinoses,

o fins i tot aproximar-nos als esbossos d'una incipient –i a vegades risible– idea de la dietètica.

La publicació d'aquesta obra, des de la Diputació de Girona, recupera –i no solament per a l'àmbit dels erudits– un dels aspectes menys estudiats de la nostra història i que, paradoxalment, ha estat i és el més proper, tangible i quotidià de tots: la litúrgia del menjar.

Dani Vivern

Amer i l'institut

Joan SALA I PLANA.
L'institut d'Amer.
Una aspiració col·lectiva.
 Ajuntament d'Amer.
 Amer, 1999.
 91 pàgines.

Sempre m'havia resultat curiós el fet que Amer, una població petita, tingués institut. M'havia sorprès, també, que bastants escolars d'Olot anessin a fer el BUP a Amer. El llibre de Joan Sala m'ha ajudat a comprendre el perquè.

Amer, a mitjan dècada dels 60, amb tan sols uns 3.400 habitants, s'engrescà en el projecte de dotar la població d'un centre docent d'estudis secundaris. La inquietud i la tenacitat de la corporació municipal –pel que s'entreu en el llibre de Joan Sala, molt ben conduïda pel secretari de l'Ajuntament–, la col·laboració d'altres municipis veïns, la participació d'empreses de la zona i, també, una voluntat generalitzada dels habitants de la vila –que queda ben reflectida, per exemple, en la subscripció popular per a l'adquisició dels terrenys on s'havia de construir l'edifici per al centre– ho varen fer possible. Aquest aspecte, el fet de tractar-se d'una aspiració col·lectiva, que l'autor enuncia ja en el títol del llibre, m'ha interessat de manera específica.

Joan Sala exposa, de manera detallada, pausada i entenedora, les vicissituds de més de 30 anys d'història d'aquest centre d'ensenyament. Des dels temps del col·legi lliure adoptat, en què s'havien de fer les classes en el mateix ajuntament, utilitzar la plaça de la vila com a pati i un turisme com a transport escolar, fins a final de la dècada dels 90, en què l'Institut de Batxillerat Castell d'Estela compta amb una trentena llarga de professors i més de tres-cents alumnes. Aquest estudi, a l'autor li és possible fer-lo a partir d'una anàlisi

exhaustiva de la documentació existent, combinada i contrastada amb els testimonis de les persones que han estat relacionades amb l'institut, però sobretot en el llibre es remarca que Sala ha participat en aquesta aspiració col·lectiva i que, com a director o com a professor, coneix directament una bona part d'aquesta història i la pot escriure en primera persona.

Si al principi deia que personalment m'havia agraït el llibre per algunes qüestions potser puntuals i anecdòtiques, voldria acabar aquest comentari dient que m'ha interessat perquè –i penso que aquesta és la gran aportació d'un llibre com el que aquí ressenyem– a partir d'un exemple concret com aquest ens és més fàcil entendre la situació actual de l'ensenyament secundari a Catalunya.

Gabriel Alcalde

La Girona restauracionista

Joan PUIGBERT I BUSQUETS.
Política municipal a la Girona de la Restauració (1874-1900).
 Ajuntament de Girona, 2000.
 314 pàgines.

És força habitual que, quan algú vol fer un comentari agraït d'un treball d'història, comenci amb l'afirmació que l'obra en qüestió omple